

SMED

En musikalisk berättelse om nybyggarna under 1800-talet i Sveriges Amerika - Norrland.

11 april kl 19.00, Lillan Luleå
12 april kl 19.00, Härnösands stadsteater
13 april kl. 19.00, Thuleteatern, Örnsköldsvik
15 april kl 14.00, Västerbottens museum, Umeå

Förköp: 120 kr. För biljetter kontakta:
malin@rwconsulting.se, 070-206 30 28 eller ulf.nordwall@peab.se, 073-337 48 02

Sponsorer:

I slutet av 1700-talet blev statsmakten i Sverige angelägen om att de stora ödemarkerna i norr skulle befolkas genom förbättrade kommunikationer och nybyggen. Detta var en mycket turbulent tid med industrialiseringen av landet, hungersnöd och andra armod. Det var t.o.m nära att det svenska riket skulle gå under i början av 1800-talet, närmare bestämt i kriget mellan Ryssland och Sverige 1808-1809 då det svenska riket sprängdes och förlorade sin östra rikshalva, Finland, Åland samt delar av dåvarande Västerbotten och Lappland. (Ryssarna marscherade över Kvarken med en rysk styrka och intog Umeå, men lämnade snart stan och tågade tillbaka.

Den här historien tar sin början någonstans i Västerbottens stora skogar. Ett par kommer gående där mannen leder en ko. Kvinnan bakom bär lillebarnet på armen medans det lite större barnet får traska själv. Mannen har en stor börda på ryggen med de nödvändigaste redskapen och husgeråden, mjöl och salt.

Den lilla familjen kommer ursprungligen från området längs den Ångermanländska kusten, från de små stugornas och de stora barnkullarnas land och ska bosätta sig på skogen. De ska bryta mark, bygga hus, lägga jord under plojen och sedan leva på vad jord och skog ger, långt från grannar. Familjen har sett ut en plats i Lövångersvallen som sluttar mot sydväst och i vars närhet det finns slättermyrar. Enligt traditionen valde man bland annat platser, där blåbärsriset höll sig grönt längst på hösten. Detta gjorde man därför att man visste att mikroklimatet var bra på sådana platser.

Vad tänker de på där de går i villande skog? Går de med glad förväntan eller fyllda av oro inför morgondagen? Hur än framtiden kommer gestalta sig är de väl medvetna att det är arbete och åter arbete som väntar. De hoppas att med tiden kunna lämna över en välkött gård till nästa generation, en gård med kor och småkreatur i ladugården och vajande korn på åkrarna. Det kommer att komma andra nybyggare efter dem och så småningom växer det upp skogsbyar överallt i Västerbotten, så

tätt att byarna till sist ligger på friaravstånd från varandra, och skogen, som i en grå forntid var allas eller ingens, rutas in med noggrant utmätta ägo gränser.

Vi kommer under en timmes tid, med text och musik, följa släkten Smed i fyra generationer med fältjägaren Jonas Jonsson Smed, hans hustru Anna-Brita och deras fyra gemensamma barn Jonas, Anders, Brita och Anna. Året är 1831. Jonas och Anna-Brita är nygifta. Platsen är torpet vid Trehörningsnäset, rote 42 vid Vallen 16 km, väster om Lövånger.

Manusförfattare. Ulf Nordwall

Text och Musik: Maria Bervelius och Ulf och Peter Nordwall